ДРІБНА БІБЛЇОТЕКА.
Книжочка 13.

МИКОЛА ПАЛКИН

ЛЬВА ТОЛСТОГО.

Переклав на мову україньску

В. С.

Цїна 10 кр.

ЛЬВІВ, 1895.

НАКЛАДОМ КОСТЯ ПАНЬКОВСКОГО.

ЛННБ України ім. В. Стефаника
01359359Z

В книгарнї наукового тов. імени Шевченка ул. академічна ч. 8. можна дістати між иньшими слїдуючї книжки:

Правда рочник VI, IX, X і XII по . . .	2·00 зр.
„ „ XI, XIV по	1·00 „
„ „ XIII	—·50 „
„Зоря“ рочник IV, VIII, IX, X, XI по . .	5·00 „
„ „ XII, XIII, XIV по . . .	6·00 „
Др Ом. Огоновский. Історія українсько-руської лїтератури II 3 зр., III . . .	4·00 „
Др Ом. Огоновский. Studien auf dem Gebiete der ruthen. Sprache	1·50 „
М. Вовчок. Оповіданя 3 томи	1·00 „
Ів. Франко. Захар Беркут, образ з XIII віку	1·30 „
Куліш. Шекспірові твори ч. I.	1·00 „
Ів. Нечуй. Над чорним морем	—·90 „
„ „ Кайдашева сїмя	—·50 „
„ „ Съвітогляд українського народу	—·30 „
„ „ Повісти і оповіданя	—·30 „
Волод. Масляк. Поезиї ч. I.	1·00 „
Вас. Чайченко. Твори, ч. I. 80 кр, ч. II. 60 кр., ч. III.	—·80 „
Записки наукового товариства імени Шевченка, ч. I—IV по	1·00 „

2007
2012

ДРІБНА БІБЛІОТЕКА.

Книжочка 13.

МИКОЛА ПАЛКИН

Льва Толстого.

Львів. Бібліотека АН. УРСР

Переклав на мову українську

В. С.

Накладом Костя Паньковского.

ЛЬВІВ, 1895.

З друкарні Наукового Тов. імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

60к.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И 53 837

И.37889

Одного разу ночували ми у 95-лїтнього салдата. Служив він у москалях ще за Олександра першого й за Миколи.

— Що, дїдусю, вмерати вже хочете?!

— Вмерати? Ще й як хочу! Спершу було якось боязко, а тепер про одно тільки й благаю Бога: щоб сподобив мене спокутовати гріхи й запричаститись, — бо вже гріхів багацько маю.

— А які ж гріхи почуваєте за собою?

Як се так які гріхи? Адже-ж знаєте, коли ще служив за небіщика Миколи! Тодї хіба така була служба, як тепер? О, що тодї тільки було... О... ох! тай годї! Як згадаєш, то аж у мороз тебе вкине. Застав я ще небіщика Олександра. Того Олександра хвалили салдати, казали — „милостивий був.“

— Згадав я останнї часи царювання Олександра, коли з сотнї салдатів — двадцять прибивали до смерти. Гарний же, виходить, був небіщик Микола, коли в по-

рівнянню з ним Олександра називали милостивим!

— А менї-ж то довелось служити у салдатах й за Миколи, промовив дїдусь і в ту мить обадьорився і почав розповідати:

— І... що тільки тодї коїлось. Тодї на пятдесят цїпків й штанів не здіймали, а то півтори сотнї, двістї, триста... до смерти забивали! —

Промовив він се з якоюсь гидливостю, й з острахом, але-ж і не без погорди про колишню свою молодцюватість.

— Ну тай цїпки-ж, — було тижня не пройде, щоб не закатували чоловіка або двох з полку. Тепер вже мабуть й не знають, що то за цїпки, а в ті часи слівце оце й з язика не зіходило.

Цїпки! цїпки... У нас салдати Миколу (звичайно по московскому) „Палкином“ продражнили. Микола Павлович, а вони кажуть було: „Микола Палкин“. Так і розійшлось се прізвище скрізь. Так таки, коли згадаєш про ті часи, — каже далї дїдусь, — то ось вже вік свій оджив, вмірати лагоджусь, а коли кажу, пригадаєш, то аж острах нападає, мов хто снїгу за пазуху лопатою кине.

Багацько гріхів нахапав на душу. Та що робити, дїло підначальне було... Тодї,

бувало засиплють півтораста цїпків за рядового (дїдусь був ундир-охвицером, після підхвебилем, тепер кандидатом), а ти йому в оддяку, двістї стругнеш. Тобі не полехшає й не загоїть ся від того, а його горюшного, мучиш, — от воно й гріх! — Ундир-охвицери до смерти прибивали салдатів молодих. Ложжам, чи то кулаком свисне його в яке найвутлїйше місце — у груди або у голову, він і вмер. І нїколи за се не одповідає. Вмре од руки старшого, а начальство й пише: „властїю Божією помре,“ й кінець. Та хіба я тодї розумів се? Про себе тільки й думаєш. А тепер ось, повертаєш ся на печі, всю ніч не спить ся, все думаєть ся та пригадуєть ся минуле. Добре, коли ще устигнеш запричаститись, як велить закон християньський, то простить ся тобі, а то аж острах бере... Ох! як згадаєш про все, чого сам натерпів ся, а од тебе натерпілись другі, то й пекла б не треба, бо ще гірш усякого пекла було... Усе мов у дзеркалї виявилось менї, що повинно було пригадатись дїдусеві цьому, живучому в самотинї, за два кроки до смертн, — і стало менї нестерпучо тяжко, та сумно. Я пригадав собі про ті страховіття, окрім цїпків, у яких він повинен був і сам приймати участь. Про гонитьбу кріз-стрій, про рострілю-

ванне, про душогубства й грабування міст'ів та сел на війні (він був на польскому повстанні) і я почав розпитувати його про се.

Я спитав його про гоніння кріз-стрій. І він розповідав менї про катуванне докладно.

— Як ведуть чоловіка привязанного до ручниць поміж поставленними у два ряди салдатами з шпицрутенами, цїпками, як усї бють його, а по-за-салдатами ходять охвицерк і прикрикують:

— Бий дужче! не жалуй! Бий дужче!.. прокричав старий мов би то начальничим голосом, як видко не без власного вдоволненя згадуючи й передаваючи сей молодцювато начальничий тон. Він розповідав усї подробицї без усякого каяття, наче б то се він розповідував про те, як ріжуть биків на гавядину в різницї. Він розповідав про те, як водять бідолаку сюди й туди по-між рядами, як, силкуючись йти дальше, — падає прибитий чоловік на списи; як спершу з'являють ся кровавї смуги; як вони перекрещують ся; як перегодом смуги зливають ся до купи, виступає й краплями брискає кров; як клаптями летить окрівавлене тїло. Як голїють кістки; як спершу ще кричить горюшний чоловік, а далї тільки глухо охкає з кожним сту-

пінем, та кожним вдаром; як опісля помалу стихає і як лїкар, для цього призначений, наближаєть ся до його, лапає живчика, обдивляєть ся і каже, чи можна ще ломачити чоловіка, коли не вбили до смерти, чи треба почекати й відкласти до иньчого разу, поки рани знов загоють ся, щоб можно було почати муки у друге і додати решту вдарів, яких людинї якійсь заприводом „Палкина“, присудили, щоб йому дати.

Тут вже лїкар прикладає всю міць свого лїкарського знаття на те, щоб чоловік не вмер ранїш, нїж не видержить усїх мук, які може видержати його тїло.

Тодї його, коли вже він нездужає більш ходити, кладуть ниць на шинелю і з цею закрівавленою, списаною на всю спину, подушкою несуть його до шпиталю лїкувати, з умовою, щоб коли він видужає додати йому й ту тисячу чи дві цїпків, яких він не додержав одразу.

Розповідував про те, як благають вони у своїх катів швидкої смерти і їм не дають її одразу, і вилїковують і катують у друге, инодї й у трете. І живе він у шпиталї, і бідкаєть ся, і духом обмірає чекаючи нових мук, які нарештї доведуть його до бажаної смерти.

І проводять його у другий чи й у третій раз на катування і тоді вже вбивають його до смерти. І все ж це за те, що чоловік або ж втікає од ціпків, або ж мав мужність й сьміливість жалітись за своїх товаришів, що їх кепсько харчують і ближне начальство краде їх дїлянщю.

Все це він розповідував, і коли я силкував ся викликати в ньому каяття при цїх спогадах, він спершу дивував ся, а далї навіть злякав ся: — „Нї, — каже, що-ж се, сеж все робилось по суду. Хіба я цьому винен? Це ж суд присудив, по закону!“ —

Так же спокійно й без каяття відносивсь він і до всяких військових бузовірних страховин, до яких й сам докладав рук, і яких багацько бачив і в Туреччинї і в Польщі.

Далї він оповідав про вбитих дїтий, про смерть полонян з голоду та холоду, про те, як проштрикнув списом молодого хлопчика Ляха, що притулившись до дерева сидїв.

І коли я запитав його, чи не мучить його совість за людоїдскі сї подїї, то він вже й зовсїм не зрозумів мене.

— Се на війні було, по закону, за царя й батьківщину! одмовив він.

Події сї здають ся йому не те щоб поганими, кривавими, а навпаки такими, які він лїчить за лицарські, добрі і які спокутують його перед Богом від гріхів.

Турбують його тільки власні його події, що він старшинуючи над рядовими, бив і карав людий нї за що, нї прощо. Сї події мучили його совість, але-ж щоб зробитись чистим од них, у його єсть спасенїє: це причастїє, яке він надіється устигнути прийняти перед смертю і провіщо він прохав небогу. Небога обіцяє, бо розуміє всю сьвятість сього і старий цим задовольнений. А що він руйнував, страчував з сьвіту нїчим не винуватих дітий та жінок, стріляв людий кулею і колов списом, те, що сам закатовував, стаючи у строю, до смерти людий і тягав їх до шпиталя і знов назад на катування, — се все не мучить його, про все це, — наче б то й дїла йому немає. Все це робив, буцїм то й не він, а хтось иньчий. Що б то було з цим дїдусем, коли б він зрозумів те, що так ясно повинно було б бути йому, стоячому на крок від смерти? Що між ним, його совістю та Богом, як тепер, за хвилину до його смерти, — не має й бути не може нїякого посередника, та й не було й бути не могло і в ту хви-

лину, коли його примушували мучити та вбивати людий!

Що було б з ним, коли б він зрозумів одразу, що немає такої покути, яка б визволила його од зла, яке він робив людям, тодї як він міг й не робити його? Коли б він зрозумів, що єсть тільки один вічний закон, якій він завжди знав, та й не міг не знати, закон любови і жалости до людий, а що те, що він тепер почитує за закон, був гидкий, безбожний підман, якому він не повинен піддаватись.

Сумно й гадати про те, що ввижалось би йому в безсонні його ночи на печі, і як би було тяжко та сумно йому на душі, коли б він зрозумів те, що як мав змогу і міць робити добро й зло людям, — він робив лише одно зло, і що, коли він зрозумів, що таке зло і що — добро, він вже нїчого не може зробити, крім хіба безкорисного мучення та каяття.

Муки його були б дуже люті.

— Так на віщо ж і бажання мучити його? На віщо мучити совість вмираючого старого чоловіка? Краще б заспокоїти її...

На віщо дражнити людий, пригадуючи те, що вже минуло?

Минуло? Що минуло!!

Хіба ж може проминути те, чого ми не тільки що не починали знищувати й ви-

лїковувати, але навіть лякаємо ся назвати його на имення!

Хіба ж може минуть люта хороба лише від того, що ми тільки скажемо, що вона пройшла?

Вона не вилїковуєть ся й не вилїкуєть ся нїколи і не може вилїкуватись, аж поки ми дїйсне не визнаєм себе хорими.

А щоб вилїкувати хоробу, треба спершу визнати її, а цього ж то ми й не робимо.

Не тільки не робимо, а навпаки, всю міць нашу покладаємо на те, щоб не бачити, не називати її!

Хороба ж не минає, а тільки переїначуєть ся: в'їдаєть ся все глибше, та глибше в тїло, в кров, в кістки. Хороба в тім, що люди, які родились добрими, тихими, з серцями, в які вкладена щира любов, жалісливість до людий, роблять — люди над людьми — тяжкі події, самі того не помічаючи, навіщо й для чого. Наші люди, богобоязливі, добрі, усї „напитані" духом закону Христового, люди, які кають ся духово в тім, що словом прогнївили людий, що не поділились останнїм шматком з старцем і не пожалїли тюремних невольників; сї люди проводять кращу пору свого життя в душогубстві та знущанню своїх братів і не тільки не

кають ся в цїх подїях своїх, а навпаки, лїчать се або за лицарство, або ж нарештї за обовязок та такий неминучий і потрібний, як страва або дихання.

Хіба се не люта хороба? І хіба не лежить на обовязку кожного з нас робити все, що він може зробити, для вилїковування її, і перше головне вказати на неї, визнати й назвати її власним її йменням.

Старий салдат провів усе своє житте в знущанню й душогубстві людий.

Ми кажемо: — на віщо згадувати; салдат не лїчить себе винним і ті лихі подїї: цїпки, крізь-стрій і иньчі вже минули; навіщо-ж згадувати колишне, тепер вже цього більш не має.

— Був Микола Палкин, навіщо се згадувати?

Старий салдат тільки перед смертю згадав.

Навіщо роздратовувати народ?

Так же говорили за Миколи про Олександра.

Те ж говорили за Олександра про Павловскі подїї. Так же говорили за Павла про Катерину і всї страховіття її роспутного життя. Так же за Катерину говорили про Петра і т. иньч. Навіщо про се згадувати?!

Як навіщо згадувати?!

А як би у мене була люта або небезпечна хороба, але така, що вилїкуватись можна, і я вилїкував ся від неї, — я завжди з радістю буду згадувати про се. Я не буду згадувати тільки тодї, коли я хорію, та все так же хорію. ще гірше, і менї бажаєть ся хоч підманити себе. Аж тодї тільки я не буду згадувати.

А ось ми не згадуємо лише через те, що знаємо, що ми хорі, такі ж таки хорі, як і спершу були.

На віщо гнївити старого і дратувати нарід!

Цїпки й крізь-стрій, усе це вже давно минуло.

Минуло?!

Воно одмінилось тільки на иньший лад й прикрило свій сором гидкою наміткою, а не минуло.

В кожні минулі часи було те, що ми згадуємо не тільки з острахом, а й з бідуванням і страхом. Ми читаємо оповідь лютих правіжів, мук за єреси, питок, воєнних переселень, цїпків й гонїння крізь-стрій, і не тільки лякаємось перед лютістю людською, але ж не можемо навіть в'явити собі духового становища тих людий, які се робили. Що було в душі того чоловіка, який встав з постелї, умив ся, вдяг ся в вельможську одїж, помолив ся

Богу, і йшов на службу викручувати сустави й бити канчуком старих чоловіків та жінок і пробував за цією працею пять годин, як сьогочасний чиновник у сенаті; повертав ся до господи в сім'ю і спокійнісінько собі садовив ся обідати, а опісля читав сьвяте письмо!

Що було в душі тих полкових командирів (я одного такого знав), що протанювавши з пишними панянками — вродливцями на бенкетї мазурку, ранїше відїздили звідти, щоб на завтрішний ранок дати приказ гнати крізь-стрій, на смерть, бідолашного салдата-татарина втїкачку, — запорювали того салдата до смерти й повертались до сім'ї обідати.

Все ж то се робилось і за Петра і за Катерини, і за Олександра, і за Миколи. Не було часу, в який би не траплялось тих страшних подій, яких ми, читаючи про них, не можемо зрозуміти. Не можемо зрозуміти того, як таки не могли люди добачати того страховіття, яке вони коїли, не добачати, коли вже не звірства й безчоловічности того страховіття, то хоч безтямности їх. У всї часи було се.

Чи вже ж таки наші теперішні часи, за надто такі щасливі, що немає такого страховіття, таких подій, які будуть зда-

ватись стільки ж незрозумілими нашим дїтям?

Такі ж самі подїї, такі ж самі страховіття, — ми тільки не бачимо їх, як не бачили всеї лютости свого страховіття наші дїди та прадїди.

Нам тепер видна й зрозуміла не тільки лютість, безчоловічність спалювання еретиків і питок судових для дізнання правди.

І дитина теперішня бачить безтямність цього. Але ж люди того часу не бачили цього. Розумні, вчені люди запевняли, що питки — се необхідні умови життя людського, що се справдї тяжко, але ж без цього не можливо обійтись. Те ж саме з цїпками, з кріпацьтвом. І промайнули часи ті, і нам важко навіть уявити собі той стан людий, при якім можлива була така темная-темнота. Але ж се було у всї часи, тим то й тепер повинно се бути. І ми повинні бути чулїщими й розумнїщими що до сих страховин.

Де наші питки, наше кріпацтво, наші цїпки? Нам здаєть ся, що їх немає, що се було колись то, але ж що тепер вже воно минуло. Нам здаєть ся се від того, що ми не хочемо зрозуміти старого і зумисне заплющуємо від його очі.

Але ж коли ми пильнїш вдивимось

в колишне, то нам відкриєть ся й наше сучасне становище й причина його.

Як тільки ми назвемо сучасним йменням огнища, таври, питки, плахи, шибениці, некруцькі набори, то ми знайдемо й сучасне йменя для тюрем, острогів, військ з загальними некруцькими наборами, прокурорів й жандарів.

Не будемо ж ми казати:

— Навіщо розуміти?

А подивимось путненько, як слїд, на те, що робилось колись, та ми зрозуміємо й побачимо те, що робить ся тепер.

Коли нам цїлком відомо, що нерозумно і люто відрубувати голови на плацї й випитувати правди від людий з запомогою виламлювання їх маслаків, — тоді видно стане і те, що те ж, коли ще й не більш, нерозумно й люто вішати людей на шибениці, або ж замикати в поєдинчі тюремні камери, однаково, або ще й гірш смерти й визнавати правду через найнятих адвокатів та прокурорів.

Коли нам видно стане, що нерозумно і люто убивати заблудженого чоловіка, — то цїлком видним стане і те, що ще нерозумнїще садовити такого чоловіка в тюрму, щоб запсувати, зледащити його зовсїм.

Коли видно стане, що нерозумно і люто ловити селян в салдати й тавровати як

Львів... АН УРСР

скотину, — то те ж нерозумно і люто брати усякого двайцяти однолїтнього парубка в салдати.

Коли видно стане, до чого нерозумна і люта „опричнина“, — та ще виднїще стане нерозумність і лютість гвардії і сторожі, що біля царя чатує.

Коли тільки ми перестанемо заплющувати очі на минуле й казати: навіщо згадувати колишне, — нам видними стануть в наші часи нестемнїсїнько такіж — саміж страховіття, та тільки обшиті у нову рожеву намітку. Ми кажемо:

— Усе це минуло, давно минуло, тепер вже питок немає, блудниць катерин з їх повновладними сюмагачами немає, немає кріпацьтва, немає забивання до смерти цїпками і иньч...

Але ж се тільки так здаєть ся, буцїм то цього немає! Триста тисяч чоловік в острогах та рештанських ротах сидять загинені в тїсних смердючих канурах й вмірають заборною голодною й духовою смертію. Жінки і їх дїти, покинуті без шматочки хлїба, без догляду, а цїх людий держать в вертепах розпуства, — тюрмах та рештанських ротах, і тільки дозорчим, повновладним господарям цїх невільників, на що небудь потрібне се безжальне їх вязнення. Десятки тисяч людий з шкодливими

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
І УРСР
№ И 53837

ідеями в заслання розповсюджують ці ідеї в далекі закутки царства, божеволіють та вішають ся. Тисячі сидять по фортецях і або ж тайком катують ся урядовцями, або ж силоміць доводять ся до божевільства по одинчим вязненням в брудних канурах — камерах.

Милїйони людий гинуть фізично й морально в кріпацтві у фабрикантів-дуків. Сотні тисяч людий кожну осїнь відріжняють ся од сїм'їй, од молодих жінок, привчають ся до душогубства і систематично ледащіють.

Цар же не має змоги поїхати нїкуди без того, щоб навкруги нього не стояв ряд охрани з сотень-тисяч салдатів по пятдесять кроків один від одного, поставлених по шляху, а другий потайний ряд, пильно чатує вкупі за салдатами й ним усюди.

Король збирає податки і будує палаци, а на палацах робить фантастичний ставок і в ставку з дном вифарбованим блакітною фарбою й з машиною, що робить мов би то вітер, плаває собі на човнї з удовольненням.

А люде вмірають на хвабриках і в Ірляндиї, і в Франциї і в Бельгиї.

Не треба мати особливої прозорливости, щоб бачити, що й наш час повен

тими ж страховіттями, тими ж питками, які для наших дїтий будуть те ж дивовижними по свойому страховіттю й дурості.

Хороба все таки ж і хороба не тих, які користують ся цїми страховинами.

Хай би вони користувались у сто, у тисячу разів більш. Хай би будовали палаци, театри, робили бенкети, обдирали б народ; хай Палкин засїкав би народ; хай Побідоносцев з Оржевським вішали б тайком сотнями людий по фортецях, — аби тільки робили вони се дїло самі, аби тільки не доводили до роспуску народу, не підманювали його, примушуючи бути активним дїячем в цьому, як старого салдата.

Страховітня хороба, хороба ся в підманї, в тім, що для чоловіка може бути яка небудь сьвятість і який небудь закон вище над сьвятість і закон любови до ближнього, — в підманї, ховаючим те, що чоловік в задовольненє потреб иньчих людий може робити багато лихих вчинків. Тільки одного роду вчинків він нїколи, як чоловік, не може робити, — не може нї по чийому приказу йти супроти волї Божої, — вбивати, мучити своїх братів.

Тисяч вісїмсот вісїмдесять лїт назад, на питанне Фарисеїв, — чи давати податки

кесареві, сказано: „кесареві кесареве, а Богові Божеє.“ — Коли б була яка небудь віра у людий, і вони хоч що небудь лїчили повинним Богові, то перш усього вони полїчили б повинним Богові те, чому не тілки що словами навчав Бог чоловіка, де сказав: „не убий“; сказав: „не роби другому того, чого не бажаєш, щоб робили тобі“; сказав: „люби ближнього, як самого себе,“ але ж що Бог незгладними рисами написав в серцї кожного чоловіка — любов до ближнього, жаліть до його, страх перед душогубством й знущаннєм братів.

Коли б люди вірували у Бога, то вони б не могли б не визнати цього першого обовязку до нього: не мучити, не вбивати.

І тодї слова: Богові Божеє, кесареві кесареве, мали б для них явне значіннє.

— Цареві, чи кому ще иньчому дам усе, що хочеш, — сказав би віруючий чоловік, — але ж не те, що невгодне волї Божій.

Потрібні кесареві мої гроші — бери! мій будинок, мої працї — бери! Мою жінку, моїх дїтий, моє життє — бери; усе се не Боже!

Але ж кесареві потрібно, щоб я підійняв руку і вдарив цїпком по спинї ближнього, се Боже! Мій вчинок, се моє

життє, те, за віщо я буду одповідати перед Богом, і Бог не велїв мінї робити сього, й цього я не можу віддати кесареві. Не можу звязати заперти. гнати, вбивати чоловіка, усе се — моє життє а воно Боже, і я не можу віддавати його нїкому крім Бога.

Слова: Богові Божеє для нас визначають те, щоб Богові віддавати копійчані сьвічки, молебнї, слова; а усе останне, — все своє життє, всю сьвятість своєї душі, належачу Богові, віддавати кесареві, цеб то чужому тобі наставленому (по значінню для Іудеїв слова кесареві) чоловікові.

Адже ж се страховітно!

Схаменїтесь люди!...

О. Кенан. Сибір ч. І. і ІІ. . . . . 1·20 зр.
Г. Данилевский. Збігці в Новоросиї . . . 1·00 „
„Кобзар“ Тараса Шевченка, 2 томи 4·50 зр.,
без перес., з перес. . . . . 5·00 „
Книга пісень Генрика Гейне, Лесї Українки
і Макс. Стависького . . . . . —·80 „
Леся Українка. На крилах пісень . . . . —·60 „
Коза дереза, дитяча оперета М. Лисенка . —·80 „
Мапа етнографічна України Руси . . . . —·20 „
Твори Трофима Зїньківского ч. І. . . . 1·00 „
Др Кость Левицкий. Словар правничий . . 3·50 „
Уманець і Спілка. Словар росийско-украïнь-
ский І. . . . . 2·50 „
Байда. Одисея ч. І. і ІІ. . . . . 2·20 „
Остап Вересай, картина хромолїтограф. . —·50 „
Гуцул і гуцулка, дві картини . . . . . 1·00 „
Никола Устиянович. Повісти . . . . . —·85 „
Грабович. Марта Борецка . . . . . —·32 „
Безсторонний Іван. Відношеня обрядові
в Галичинї всхідній . . . . . —·30 „
Іг. Онишкевич. Бібліотека т. ІІІ. . . . . 1·50 „
Вол. Навроцкий. Твори . . . . . 1·20 „
Ів. Франко. Вибір поезий Г. Гайне . . . —·50 „
Ів. Франко. Нарис фільозофії ч. І. . . . —·30 „
Ю. Верне. Подорож довкола землї . . . —·60 „
Молитвенник для дїтий (фонетичний) . . . —·20 „
Історична бібліотека всї томи . . . . .
Бібліотека повістий „Дѣла“, всї томи . . .
Шевченко з бандурою над Днїпром . . . —·25 „

693484

И 53.837

У накл… мо… книжки:

Чайченко. Хома Макогін, убогий наймит . .	5 кр.
„ Робінзон	20 „
Север. За для сьвятої землї	50 „
Абґар Солтан. При стрілецкій ватрі . . .	40 „
Хванько. В народ, оповідане	15 „
Загірня М. Жанна д'Арк. Діва орлеаньска .	10 „
„ „ Про Оврама жидовина	10 „
С. Наґнибіда. Про руску правопись . . .	5 „
М. Залуквич. Кістяки Гольбайна ч 2. . . .	15 „
Кор. Устиянович. М. Ѳ. Раєвский і росийский панславізм	80 „
Збірник оповідань. ч. II. Бібл. Батьківщини	20 „
Зеркало з року 1890, 1891, 1892 по 2 зр . .	— „
Евген Гребінка. „Байки"	10 „
Всевол. Гаршин. „Малярі" оповідане . . .	10 „
Павло Граб. Пролїсок	20 „
Геріні — Герасимович. Що то є господарність	20 „
Осип Маковей. Поезиї	20 „
Оферма. Оповідане	10 „
Іван. Сурик. Твори, переклад з росийского .	10 „
Митро Олелькович. Українські писання . .	10 „
Василь Кулик. Писання	10 „
Павло Граб. З чужого поля. Переклади . .	20 „
Василь Щурат. Чернеча Республика на Афонї	10 „
* * * Нарід в неволї	10 „

З друкарнї Наукового Тов. імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

ДРІБНА БІБЛЇОТЕКА.
Книжочка 13.

МИКОЛА ПАЛКИН

ЛЬВА ТОЛСТОГО.

Переклав на мову українську

В. С.

Цїна 10 кр.

ЛЬВІВ, 1895.

НАКЛАДОМ КОСТЯ ПАНЬКОВСКОГО.